

Technoscope

Stimuleren

Zicht op **jong**
techniektalent
in jouw klas

Colofon.

Auteur

dr. Tim Post

Contact

tim@technoscope.nl

Website

technoscope.nl

Datum

6 oktober 2025

Twente
Board

Kids4Twente

Voorwoord.

Misschien ken je **Technoscope** al.

Het is een instrument waarmee we meten wat leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs denken van en voelen bij nieuwsgierig, onderzoekend en ontwerpend (O&O) leren. Zulk leren staat centraal in nationaal beleid rondom techniekonderwijs, maar evengoed rondom burgerschap, digitale geletterdheid en kunst & cultuur.

Elk jaar vullen duizenden kinderen de vragenlijst in. Zo krijgen we een beeld van hoe zij zichzelf en hun toekomst inschatten: zien ze het nut van O&O-leren voor zichzelf, voor de maatschappij, voelen ze zich hierin aangemoedigd en bekwaam? Voor jou als leraar geeft dat waardevol inzicht in hun leermotivatie.

Maar het *meten* van die houding is slechts de start. **De échte vraag is hoe we die houding gericht in leerlingen kunnen cultiveren.** Wat betekent dit concreet voor jou als leraar, morgen in de klas? En wat betekent het voor scholen in de ontwikkeling van hun onderwijspraktijk over de jaren heen?

Op deze vragen beoogt deze brochure antwoord te geven.

Onderwijsbeleid heeft veelal aandacht voor de *How* en *What* van O&O-leren. Leerlingen leren bijvoorbeeld hoe een robot werkt, hoe ze onderzoek moeten doen of een technische oplossing kunnen maken. Maar de **Why** ervan – **waarom het ertoe doet om dingen te willen begrijpen en maken** – krijgt nog weinig aandacht. Terwijl juist dát besef in leerlingen zingeving en nieuwsgierigheid cultiveert, met meer maatschappelijke betrokkenheid en diepgaander leren als resultaat.

Hopelijk dient deze brochure als gereedschap om die *Why* in jouw leerlingen te cultiveren. Je leert hoe kleine, gerichte interacties met leerlingen – een compliment, een vraag, een voorbeeld – een positieve houding in hen kan laten groeien. Als onderdeel van je gewone lesgeven.

En misschien doe je dat ongemerkt al. Deze brochure helpt je om die subtiele momenten bewuster te zien en verder te versterken.

Heel veel succes en plezier!

Tim Post

Ontwikkelaar
Technoscope

Houding.

Je zult misschien al gedacht hebben: 'Tja tuurlijk is een positieve houding van leerlingen ten aanzien van O&O-leren belangrijk.' Uit onderzoek blijkt dat veel leraren het belang van een dergelijke houding bij leerlingen inderdaad al onderstrepen ^[1]. Niets nieuws.

Maar er leeft tegelijk een hardnekkige misvatting: dat die houding vanzelf wel mee zou groeien in leerlingen met de verwerving van kennis en vaardigheden. Alsof 'houding' een natuurlijk bijproduct is van iets leren of kunnen. Helaas, die ballon gaat niet zo maar op ^[2].

Dat een leerling iets goed kan 'programmeren' betekent niet automatisch dat hij of zij het ook meteen zinnig en leuk vindt om zoiets vanuit zichzelf te doen. Laat staan, later een bijpassende studie of beroep te kiezen.

Maar programmeren simpelweg 'zinnig vinden' is natuurlijk ook niet zaligmakend – leidend naar een

bijpassende studie of beroep – als de leerling niet heeft ervaren daarin succesvol te kunnen zijn, en misschien zelfs verborgen aanleg te hebben.

Kortom: **we zullen houding, naast de verwerving van kennis en vaardigheid, dus doelgericht moeten stimuleren.** Maar hoe doe je dat precies?

Wees gerust, dat is geen rocket science.

Tijdens je gewone lesgeven zijn er voortdurend momenten waarop je kort iets kunt aanstippen, waarden of voorleven. Zulke kleine interacties laten leerlingen al zien dat O&O-leren van waarde is. Onderzoek toont dat soortgelijk werk al binnen één schooljaar kan leiden tot een significant verbeterde houding bij leerlingen ^[2].

Echt geen rocket science, dus. En iets waarmee je morgen in je lesgeven al zou kunnen beginnen. Daartoe is wat basiskennis over 'houding' eerst wel handig. Lees je mee?

Houding = overtuiging.

Een houding is eigenlijk een samenhangend geheel van *overtuigingen* van iemand over een onderwerp. Overtuigingen daarbij over zichzelf, over de wereld en over wat anderen hiervan belangrijk vinden.

Die overtuigingen zijn aangeleerd. Leerlingen nemen ze over van ouders, vrienden, leraren of van wat ze zien in de media. Dat doen wij op onze beurt ook, allemaal. **Vaak gebeurt dit onbewust en zelfs onbedoeld.**

Een voorbeeld: in ons onderzoek troffen we talloze ervaringen van basisschoolleerlingen, waarin zij aan juf of meester 'aflazen' wat juf of meester zelf leek te vinden van de les ^[1]. Door allerlei signalen pikten leerlingen op dat juf of meester zelf waarschijnlijk geen zin en plezier leek te beleven aan het onderwijzen van techniek of O&O-gericht leren (bijv. zuchten, desinteresse, haast). En in veel gevallen ook geen zin en plezier leek te beleven aan de spontane, nieuwsgierige en creatieve vragen van de leerlingen tijdens de les (bijv. lastige onderbrekingen, niet relevant, geen pasklaar antwoord paraat te hebben). Zelfs op scholen die zich profileerden met een O&O-gerichte onderwijsvisie.

Oftewel: aan het einde van zulke lesactiviteiten slaagden leerlingen in het volbrengen van een O&O-gerichte opdracht, maar hadden zichzelf gelijktijdig 'geleerd' dat zulk werk eigenlijk niet bijzonder zinnig en leuk is. **Buitenom het weten en de bedoeling van de betreffende juf of meester om.** Oei.

Positieve voorbeelden van hetzelfde mechanisme troffen we natuurlijk ook, maar waren schaars. Hoe dan ook, met gerichte teamscholing hebben we voor de betrokken scholen uiteindelijk verschil

kunnen maken in de ontwikkeling van hun leerlingen rondom O&O-leren ^[2].

Het cultiveren van een positieve houding van leerlingen t.a.v. O&O-leren gaat dus in de kern over het positief *overtuigen* van leerlingen over het nut en plezier ervan. Oftewel, hen de 'Why' aan te leren van O&O-leren, zoals binnen de context van wetenschap, technologie en burgerschap.

Sociale beïnvloeding, in feite. **Wat je als leraar hierin voorleeft, benadrukt en waardeert, wordt door leerlingen opgepikt en geleidelijk omgezet in hun eigen overtuigingen.**

Het is dus belangrijk om doelbewust een positieve klascultuur te ontwikkelen t.a.v. O&O-leren.

Twee aanpakken.

Het cultiveren van een positieve houding van leerlingen t.a.v. O&O-leren doe je grofweg zo ^[3]:

- (1) het zelf oprecht **voorleven** van O&O-leren aan je groep tijdens het lesgeven;
- (2) het **overtuigen** van leerlingen over het nut/ plezier van O&O-leren tijdens lesactiviteiten.

Voorleven.

Voordat je leerlingen kunt overtuigen van het nut en plezier van O&O-leren, is het dus allereerst belangrijk je eigen houding onder de loep te nemen. **Nieuwsgierige leraren scheppen namelijk nieuwsgierige leerlingen.**

Hoe nieuwsgierig en 'makend' ben jijzelf eigenlijk in de ogen van je leerlingen? In welke mate onderzoek en creëer jij binnen (en buiten) de klas? Stel jij

nieuwsgierige vragen over de onderwerpen in de les die je boeien? En kunnen leerlingen die positiviteit aan je merken?

Neem echt eens de tijd om hier goed bij stil te staan. Liefst met een collega waarmee je in alle kwetsbaarheid mag en kunt reflecteren.

Onderzoek laat zien dat, gemiddeld genomen, **basisschoolleraars niet vanzelfsprekend beschikken over een positieve houding t.a.v. O&O-leren** [3], ondanks hun overtuiging dat zulk leren wél zinnig is voor hun leerlingen [1].

Sterker nog: velen zoeken juist comfort in vormen van *leraar*-gedreven lesgeven (in plaats van *leerling*-gedreven vormen): jij geeft instructie, je groep oefent. Niet gek ook, want zulk lesgeven is effectief en verdient een centrale plaats in het onderwijs.

Maar een schooldag zonder enige leerling-gedreven vormen van leren, waarin O&O-leren het leerproces mag drijven, schiet alsnog tekort in het voorbereiden van leerlingen op de toekomst. En zulk O&O-gedreven onderwijs treffen we helaas nog relatief weinig aan in scholen.

Het effect: dat veel leraren zelf nauwelijks ervaring hebben opgedaan met O&O-leren – ook niet thuis – en daardoor zelf een negatieve houding hebben ontwikkeld t.a.v. O&O-leren (bijv. niet nuttig, niet leuk, niet aangemoedigd). En dat heeft consequenties in de wijze waarop zij vervolgens met hun leerlingen omgaan in de klas, zoals je inmiddels begrijpt. **Een vicieuze cirkel.**

De hoogste tijd dus dat we onszelf bewust maken van onze eigen houding, en die waar nodig positief ontwikkelen. Pas dan kun je die houding ook oprecht voorleven aan je groep. En precies dát voorleven is een van de krachtigste manieren om een positieve cultuur van O&O-leren in je klas te brengen.

Voorleven betekent dat jij leerlingen laat zien dat jijzelf positief overtuigd bent van zulk leren. Niet als een kunstje, maar omdat je dit zelf ervaart en écht gelooft. Juist de concrete voorbeelden uit jouw eigen leven maken dit geloofwaardig en inspirerend voor leerlingen.

Overtuigen.

Naast voorleven is er nog een tweede, aanvullende manier om een positieve cultuur te ontwikkelen in je groep: leerlingen doelgericht *overtuigen*.

Leerlingen beschikken vaak nog niet over het inzicht, vaak niet eens over de taal, om te begrijpen waarom O&O-leren nuttig is. Aan jou dus om hen hiervan bewust te maken en te overtuigen.

Vertel je groep op directe wijze waarom het **persoonlijk nut** heeft om nieuwsgierig en onderzoekend te zijn (bijv. maakt leren leuker, je leert meer, kennis blijft langer hangen). Maak zichtbaar hoe O&O-leren helpt om de wereld beter te begrijpen en hoe je daar als mens sterker en vrijer van wordt (bijv. een vervolgstudie of beroep kiezen dat steeds beter bij je past).

Laat zien dat het niet alleen om henzelf gaat, maar ook om het **maatschappelijk nut**: nieuwe dingen kunnen onderzoeken en maken zijn hard nodig voor de grote uitdagingen van vandaag en morgen. Er ligt werk voor het oprapen aan dit front.

Maar ook **sociale aanmoediging** doet ertoe. Leerlingen voelen zich gesterkt als jij en hun klasgenoten O&O-leren waarderen en aanmoedigen. Benoem dat expliciet: 'Het is mooi dat je die vraag stelt, dat helpt ons allemaal.' Zo leren leerlingen dat dingen onderzoeken en maken sociaal gewaardeerd wordt.

Ten slotte speelt **zelfbekwaamheid** ook een rol. Overtuig leerlingen dat zijzelf in staat zijn om te leren onderzoeken, ontwerpen en maken. Dat nieuwsgierig-zijn niet is weggelegd voor 'slimmeriken' of 'natuurlijke onderzoekers', maar dat ieder kind stappen kan zetten in vragen leren stellen, dingen uitproberen, bouwen en repareren. Hun vertrouwen groeit als jij hen laat ervaren dat succes voor ieder van hen haalbaar is.

Samen maken deze overtuigingen de weg vrij voor **intentie**. Leerlingen gaan langzaam geloven dat O&O-leren niet alleen nu zinvol is, maar dat ze er later anderen mee kunnen helpen en bijdragen aan een betere wereld. En dat gevoel, dat ze ertoe doen, maakt hun positieve houding een motor voor hun talentontwikkeling.

De vijf bovenstaande onderdelen vormen dezelfde vijf onderdelen van de Technoscope

vragenlijst, waarover we leerlingen jaarlijks bevragen.

In jouw klas.

Spits al het voorgaande toe op de drie fasen van een les: *voorafgaand*, *tijdens* en *na afloop*.

Door bewust aandacht te geven aan het voorleven en overtuigen van leerlingen tijdens deze drie fasen bouw je systematisch aan een positieve klascultuur t.a.v. O&O-leren.

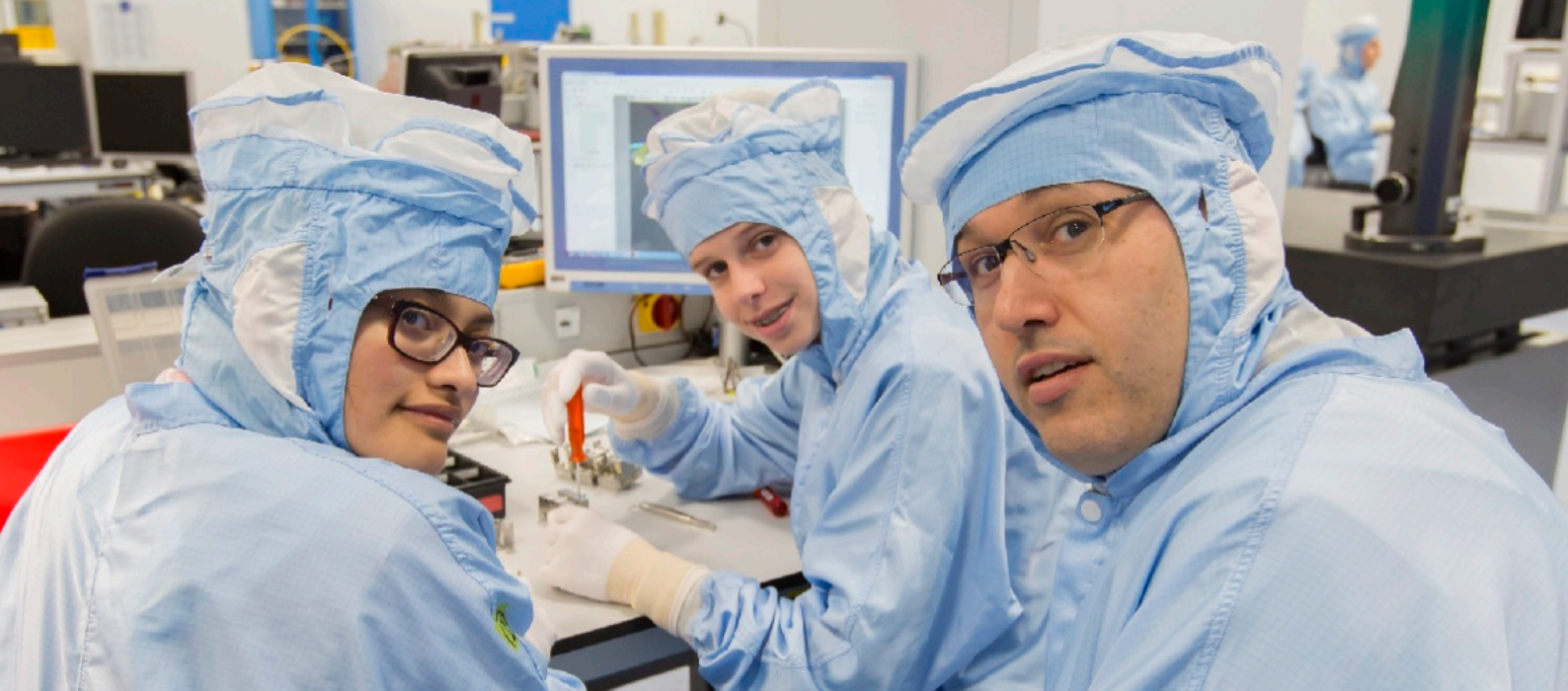
En het mooie is dat deze aanpak losstaat van het precieze vak dat je geeft. Tijdens de taalles kun je verwondering tonen over hoe 'verhalen' betekenis krijgen, bij rekenen over de inzetbaarheid van 'getallen' en bij techniek over hoe 'ideeën' en 'uitvindingen' samenlevingen hebben veranderd. Het gaat steeds om dezelfde houding: voorleven, overtuigen en leerlingen laten ervaren dat hun vragen en ideeën ertoe doen.

Voorafgaand aan de les.

Voordat je de les start, neem je eerst even de tijd om je eigen nieuwsgierige, onderzoekende geest extra te stimuleren.

Vraag jezelf: wat vind ik zelf boeiend aan dit lesonderwerp? Waar zie ik de verbinding met de wereld buiten school, met het nieuws, met mijn eigen belevingswereld en nieuwsgierigheid? **Leerlingen merken wanneer jij met een oprecht positieve houding de les ingaat.**

Vertel je groep dan kort waarom dit aankomende lesonderwerp ertoe doet. Benoem zowel het persoonlijke nut ('Met deze kennis begrijp je straks

hoe je thuis iets kan repareren') als het maatschappelijke belang ('Aan dit soort opdrachten werken momenteel allerlei jongens en meiden in de bedrijven in de buurt').

Zo start je de les met een duidelijke bedoeling en geef je leerlingen taal om betekenis te zien.

Tijdens de les.

De impact van *voorleven* en *overtuigen* ligt natuurlijk in het hart van de lesactiviteit.

Laat zien dat ook jij jezelf (hardop) vragen stelt over de onderwerpen die de les passeren en niet alleen antwoorden geeft. Naast je instructie en begeleiding, onderzoek en/of ontwerp jij dus in feite mee met je groep. **Wees in dit opzicht een inspirerende "medeleerling" voor ze, die ze kunnen afkijken en zich eigen kunnen maken.**

Vier de momenten waarop leerlingen hun nieuwsgierigheid of doorbraak tonen: 'Mooi dat je dat vraagt, dat brengt ons verder.' Maak expliciet dat hun ideeën en ontdekkingen waardevol zijn, ook als ze nog niet kloppen. Daarmee voed je hun gevoel van zelfbekwaamheid: ik kan dit leren, ik mag fouten maken en opnieuw proberen.

Leg daarnaast regelmatig de link naar de samenleving: 'Wat wij hier doen in de klas lijkt misschien klein, maar zulke vragen stellen is precies wat wetenschappers en makers nu buiten school doen.' Zo overtuig je leerlingen dat hun inzet ertoe doet, nu én later.

Sociale aanmoediging is daarbij cruciaal. Creëer een klascultuur waarin leerlingen elkaar waarderen om hun nieuwsgierigheid. Benoem wanneer iemand goed doorvraagt of voortbouwt op een idee van een klasgenoot. Daarmee maak je duidelijk dat leren een gezamenlijke zoektocht is.

Na de les.

Sluit af met reflectie. Vraag niet alleen: 'Wat hebben we geleerd?', maar ook: 'Wat vond jij belangrijk of interessant? Wat bracht onze nieuwsgierigheid? En welke succeservaringen heb je gehad?' Zo laat je leerlingen stilstaan bij hun eigen overtuigingen en zingeving.

En als afsluiter: maak leerlingen bewust dat O&O-leren geen vak apart is, maar een houding die in alle vakken handig is en hun hele leven lang van waarde kan zijn. Verbind dit met intentie: 'Als je O&O-leren blijft beoefenen, kun je later anderen

helpen met jouw eigen ideeën en bijdragen aan oplossingen die belangrijk zijn voor iedereen in de wereld.'

Jouw spiekbriefje.

De voorgaande theorie wordt pas echt handzaam in de vorm van een **Spiekbriefje**: een onderlegger die je kunt uitprinten en gebruiken ter voorbereiding op iedere lesactiviteit – totdat je de uitvoering ervan vanzelf in de vingers hebt.

In dit Spiekbriefje vind je per lesfase (voorafgaand, tijdens en na afloop) en per attitude-onderdeel (persoonlijk belang, maatschappelijk belang, sociale aanmoediging, zelfbekwaamheid en toekomstige intentie) concrete voorbeelden van wat jijzelf kunt voorleven of kunt doen om jouw leerlingen te overtuigen tijdens je gewone lesgeven.

Het Spiekbriefje is geen schema dat je bij elke les volledig hoeft te doorlopen. Zie het liever als een "schijf van vijf" van houdingselementen: een palet van kleine interventies waaruit je vrij kunt kiezen. Soms past één ingreep al perfect bij een activiteit; soms combineer je er een paar. Zo gebruik je het Spiekbriefje flexibel, afgestemd op wat jouw klas op dat moment nodig heeft.

Door het regelmatig te gebruiken, ontwikkel je gaandeweg je eigen natuurlijke stijl. Het helpt je bewuster te worden van de kleine, krachtige interacties die je tot je beschikking hebt. Zo verbind je de theorie met je dagelijkse praktijk en bouw je stap voor stap aan een klas waar O&O-leren als vanzelfsprekend wordt ervaren.

Spiekbriefje

	Voorafgaand	Tijdens	Na afloop
Persoonlijk belang	<p>Voorleven: Vertel hoe O&O-leren je eerder hielp iets beter te begrijpen of op te lossen.</p> <p>Overtuigen: Laat leerlingen benoemen hoe O&O hen vandaag kan helpen om meer uit de les te halen.</p>	<p>Voorleven: Laat zien dat jijzelf energie krijgt van iets uitzoeken en daardoor verder komt.</p> <p>Overtuigen: Benoem bij een leerling hoe O&O-leren hem/haar helpt de stof beter te snappen.</p>	<p>Voorleven: Vertel welke ontdekking jou tijdens de les verder bracht.</p> <p>Overtuigen: Vraag leerlingen wat hun O&O-leren hen vandaag concreet heeft opgeleverd.</p>
Maatschappelijk belang	<p>Voorleven: Vertel hoe jij O&O-leren hebt gebruikt om iets te doen dat anderen vooruitbracht.</p> <p>Overtuigen: Vraag leerlingen hoe deze O&O-opdracht ook belangrijk kan zijn voor anderen en de hele samenleving.</p>	<p>Voorleven: Leg uit hoe jij tijdens de les iets herkent dat ook maatschappelijk speelt.</p> <p>Overtuigen: Laat leerlingen kort benoemen hoe hun nieuwe idee of ontdekking mogelijk anderen kan helpen.</p>	<p>Voorleven: Vertel hoe iets uit de les jou liet zien dat leren betekenis heeft voor de samenleving.</p> <p>Overtuigen: Vraag leerlingen wat zij vandaag leerden dat later van betekenis kan zijn buiten school.</p>
Sociale aanmoediging	<p>Voorleven: Vertel hoe iemand jou ooit aanmoedigde om te onderzoeken of iets te maken/repareren.</p> <p>Overtuigen: Vraag leerlingen wie in hun omgeving hun eigen nieuwsgierigheid of creativiteit waardeert.</p>	<p>Voorleven: Geef leerlingen complimenten voor (door)vragen en proberen.</p> <p>Overtuigen: Laat de klas kort stilstaan bij hoe iemands vraag of idee de groep verder hielp.</p>	<p>Voorleven: Vertel hoe jij steun of waardering ervoer tijdens deze les (bijv. door een vraag of idee van een leerling).</p> <p>Overtuigen: Vraag leerlingen wie hen vandaag een vraag of idee gaf en wat dat deed.</p>
Zelfbekwaamheid	<p>Voorleven: Vertel hoe jijzelf ooit iets leerde te begrijpen door stap voor stap te proberen.</p> <p>Overtuigen: Vraag leerlingen waar ze verwachten vandaag iets nieuws onder de knie te krijgen.</p>	<p>Voorleven: Laat zien hoe jij een O&O-opdracht aanpakt en er vertrouwen uit haalt.</p> <p>Overtuigen: Benoem een leerling die nieuwsgierigheid of proberen 'gebruikte' en daardoor een stap verder kwam.</p>	<p>Voorleven: Vertel hoe jij tijdens de les merkte dat je zelf iets beter begreep door te onderzoeken, te maken of testen.</p> <p>Overtuigen: Vraag leerlingen wat zij nu aan O&O beheersen, waarvan ze vooraf dachten dat het moeilijk was.</p>
Toekomstige intentie	<p>Voorleven: Vertel hoe jouw O&O-leren je zin geeft om later iets te bedenken dat anderen helpt.</p> <p>Overtuigen: Vraag leerlingen hoe zij hun nieuwsgierigheid vandaag kunnen gebruiken om ideeën te ontwikkelen die later nuttig kunnen zijn voor anderen.</p>	<p>Voorleven: Laat zien hoe een ontdekking of vraag bij jou de wens oproept om dit later met anderen te delen of in te zetten.</p> <p>Overtuigen: Vraag leerlingen hoe hun idee of oplossing in de toekomst iemand anders blij zou kunnen maken of helpen.</p>	<p>Voorleven: Vertel hoe deze les jou motiveert om in de toekomst vaker met je nieuwsgierigheid iets voor anderen te willen betekenen.</p> <p>Overtuigen: Vraag leerlingen van alles wat ze zojuist deden hun zin vergroot om later bij te dragen aan de samenleving.</p>

Een schoolcultuur van O&O-leren.

Wat jij in je klas doet, vormt de kiem van iets groters: een cultuur van onderzoekend en ontwerpend leren in de hele school. Wanneer leraren elkaar meenemen, aanmoedigen en inspireren, krijgt deze manier van werken gaandeweg een vaste plek in het hart van de school ^[3].

Nieuwsgierig durven zijn. Vragen stellen die ertoe doen. Samen onderzoeken hoe het onderwijs op school beter kan. Nieuwe oplossingen ontwerpen en daar met plezier aan werken. Het gaat om het vertrouwen dat dit niet alleen jezelf helpt, maar ook je leerlingen, je collega's en uiteindelijk de school als geheel vooruitbrengt.

De vijf onderdelen van een positieve houding t.a.v. O&O-leren gelden dus evengoed voor onszelf als onderwijsprofessionals:

- **Persoonlijk belang** betekent dat je het als team leuk en zinvol vindt om jullie O&O-lespraktijk onder de loep te nemen en te verbeteren. Je voelt plezier in het samen leren.
- **Maatschappelijk belang** is het besef dat O&O-gericht onderwijs niet alleen de leerlingen ten goede komt, maar ook de samenleving verder helpt. Elke vernieuwing draagt bij aan iets groters.
- **Sociale aanmoediging** gaat over het actief aanmoedigen van elkaar tot O&O-gericht lesgeven. Collega's geven elkaar een duwtje in de rug en de schoolleiding ondersteunt en waardeert dit proces.
- **Zelfbekwaamheid** betekent dat je gelooft dat O&O-gericht lesgeven ook voor jou haalbaar is. Niet in één keer, maar stap voor stap, en altijd samen.

- **Toekomstige intentie** draait om het gezamenlijke verlangen om O&O-gericht onderwijs duurzaam te verankeren in de schoolpraktijk. Het is niet iets tijdelijks, maar een manier van werken die blijvend richting geeft.

Wanneer deze vijf onderdelen ook binnen het team gevoed worden, groeit O&O-gericht onderwijs in de school uit tot meer dan een apart "project". Het wordt de cultuur van waaruit jullie samen onderwijs geven. Collega's inspireren elkaar, leerlingen merken dat nieuwsgierigheid overal op school de norm is, en ouders zien de school als een echte springplank voor de toekomst van hun kinderen.

Aan de slag.

Met deze brochure hoop ik je praktische handvatten te hebben gegeven om O&O-leren in jouw klas (en op school) te laten groeien.

Maar ik realiseer me goed: het leren scheppen van een positieve klascultuur vraagt meer dan werken met een brochure. Het vraagt tijd, structuur en begeleiding. Die hulp is er. Ook voor jouw school. (neem gerust contact op voor de mogelijkheden)

Wat ik je hierbij vooral wil toewensen, is dat je plezier vindt in het leren cultiveren van die houding samen met je leerlingen en collega's. Dat nieuwsgierigheid ook jezelf mag voeden, energie geeft en je blik verruimt. En dat je elke keer opnieuw ervaart dat kleine keuzes in jouw lesgeven al een groot verschil kunnen maken voor de toekomst van leerlingen.

Het hoeft niet meteen groots te zijn: **juist de kleine stappen brengen beweging.**

Referenties

1. Post, T., & van der Molen, J. H. W. (2018). Do children express curiosity at school? Exploring children's experiences of curiosity inside and outside the school context. *Learning, Culture and Social Interaction*, 18, 60-71.
2. Post, T., & van der Molen, J. H. W. (2021). Effects of an inquiry-focused school improvement program on the development of pupils' attitudes towards curiosity, their implicit ability and effort beliefs, and goal orientations. *Motivation and Emotion*, 45(1), 13-38.
3. Post, T., & Van Der Molen, J. H. W. (2020). Effects of a longitudinal school development program on primary teachers' attitudes toward inquiry teaching and their inquiry teaching practices. *Teachers College Record*, 122(12), 1-62.

Nieuwsgierig?

Het leren scheppen van een positieve klascultuur vraagt meer dan werken met een brochure. Het vraagt tijd, structuur en begeleiding. Die hulp is er. Ook voor jouw school.

Neem daarvoor gerust contact op met
Tim Post via tim@technoscope.nl.